

ds. Joep Dubbink

Schriftlezing: Johannes 9:1-41

Gemeente van onze Heer,

Vanmorgen vind ik het best spannend, deze preek, want ik had deze week *twee* momenten van voorbereiding; maandag, weer eens Meelezen sinds lange tijd, *en* donderdag, de leerhuisavond over Jezus, die voor een deel ging over Jezus als genezer. Nou, en daar gaan we dan. Een blinde wordt genezen, alsof het niks is! Wat moet je daarmee: geloof je het over Jezus, toen; geloof je het als mogelijkheid voor nu, voor blinden? En zijn dat eigenlijk wel de goede vragen?

Mijn insteek voor vanmorgen: *wonderen op zich gaan ons niet redden*, het hangt ervan af hoe wij erop reageren.

Om even een heel vreemde vergelijking te maken: *het wonder was deze week*, de overweldigende overwinning van Caroline van der Plas met haar Boer-Burger-Beweging. Hoe je daar ook tegenaan kijkt, dat zal voor ieder verschillen, *wonderlijk* is het in elk geval. Maar op zich verandert het nog niets aan de problematiek: Nederland dat niet mag bouwen, de natuur die verslechtert, klimaatproblemen. Ook al die nieuwe BBB-ers komen voor diezelfde problemen te staan, en we gaan zien hoe zij dat (mede) gaan oplossen.

Terug naar onze blinde. Het is me al eens vaker opgevallen dat in het evangelie het wonder eigenlijk nooit alleen maar een mirakel is. Het gaat om de reactie erop, meestal van de omstanders, maar soms ook van degene die het wonder overkomt. Het wonder *gebeurt*, dat is helder. Letterlijk, 'grofstoffelijk', bijna magisch: Jezus maakt een smeerseltje van spuw en zand, smeert dat op de ogen van de blinde,

en zegt hem zijn ogen te gaan wassen in het nabije 'badhuis', de plek in Jeruzalem waar al heel lang gelegenheid is om te baden (Jesaja, 800 jaar eerder, kent die plek al). En, dat werkt! Natuurlijk werkt het. Jezus wordt ons getekend als een mens met bijzondere gaven, waaronder die van de genezing.

Wat je daar nu precies mee moet, vind ik lastig. Ik wierp maandag en ook donderdag de vraag op, hoe je over deze tekst zou moeten preken bij *Bartimeüs*, die instelling voor blinden in Zeist. Ik heb in Zeist gewoond, en daar waren blinden-met-stok op straat iets gewoner dan hier. Hoe vertel je hun over Jezus die blinden geneest? Noch maandag noch donderdag kwam er een duidelijk antwoord. Maar *ik* zou het niet wagen, blinden daar, of bijna-blinden zoals wij ze hier ook hebben, sommige van onze ouderen, om die zomaar te zeggen: 'Vertrouw maar op de genezende kracht van Jezus!' Want in de wereld waarin ik leef zijn dat soort gebeurtenissen – ik zeg niet *afwezig*, wie ben ik, maar wel – extreem zeldzaam. Dus het gevaar van overspannen verwachtingen en dus teleurstellingen is levensgroot. Dat geldt ook voor mensen die lijden aan ernstige ziekten. Ook daar ken ik wonderlijke verhalen, en natuurlijk mag je om genezing bidden, waarom zou je diepste wens niet tegenover God kunnen uitspreken? Maar alles op de kaart van gebed en genezing zetten vind ik levensgevaarlijk; voor je het weet, krijg je als het niet lukt als zieke de schuld: 'Je geloof is niet sterk genoeg!' Dan zit je met een dubbel probleem, ligt het ook nog eens aan jezelf.

Nu heeft dit verhaal nog iets extra's. En ik denk dat daarin het geheim zit, *niet* zomaar alleen in die wonderkrachten van Jezus waar wij niet zomaar toegang toe hebben, en waarmee hij trouwens ook lang niet alle blinden in Jeruzalem en omstreken heeft genezen. Deze jongeman (oud kan hij niet zijn want zijn ouders leven nog) is blind *vanaf zijn geboorte*. En dat roept vragen op, wanneer je de wereld beziet vanuit een stiekem besef dat het allemaal klopt, dat iedereen krijgt wat 'ie verdient. Wie gezond blijft, heeft goed geleefd, wie ziek wordt – dat moet een reden hebben. Iets fout gedaan.

Zeg nu niet, dat wij daar wel vanaf zijn. Letterlijk zullen we dat niet meer zeggen, maar levensstijl en gezondheid hangen natuurlijk samen, en dat rekenen wij dan mensen soms persoonlijk aan, 'Ja, als je ook zo leeft'... *Veertien* gezonde jaren, dat hebben hoger opgeleiden in betere buurten méér dan mensen in achterstandsbuurten. En wat doen wij, die voor het merendeel in die goedgebouwde buurten wonen? We kijken neer op mensen die ongezond eten, te weinig bewegen, en beseffen niet wat daarachter zit: lage inkomens, gezond voedsel dat veel duurder is dan junkfood, cultuurverschillen, woonomgeving. Nee, we hebben vaak ons oordeel al klaar.

Hier is dat lastiger. Want deze jongen is blind geboren, en zijn blindheid kan dus maar twee oorzaken hebben: *ofwel* hij heeft gezondigd vóór zijn geboorte (klinkt bizar, maar in de filosofie van die dagen zeker niet uitgesloten, en ik zou niet graag de mensen de kost geven die ook binnen de kerk geloven in karma, verzameld in vorige levens); *ofwel*, het moeten zijn ouders geweest zijn. De erfzonde in een wel heel persoonlijk jasje. 'De zonden der vaders bezocht aan de kinderen...' die tekst (Exodus 20:5) kun je gelukkig ook heel anders lezen maar dat doen we een andere keer.

En wat doet Jezus? *Die veegt beide mogelijkheden aan de kant en genéést de man*. Dat is het eerste punt dat dit verhaal maakt: Jezus doorbreekt het zoeken naar de vermeende oorzaak van het probleem, Hij lost het op. Hij ziet de jongeman niet als een probleem dat verklaring behoeft, maar als een mens die geholpen moet worden: 'Laat Gods werk nu in hem zichtbaar worden'¹ beveelt hij, en zo geschiedt.

En dan gebeuren er heel interessante dingen. Er volgen lange discussies waarin die blinde steeds meer een getuige van Jezus wordt, en de omstanders, de Farizeeën, de 'behoudende orthodoxie' zeg maar, zich ontpoppen als mensen die dit niet waar willen hebben. Eigenlijk schokkend: *nergens* zie je eens iemand die blij is voor die man. In eerste instantie herkennen ze hem niet eens als 'die blinde'. Dat snap je ook wel: ze zien hem nu zelfbewust rondlopen, zonder rood-witte stok; als bedelaar hadden ze hem blijkbaar niet eens aangekeken, hooguit in het voorbijgaan met afgewend hoofd een euro in z'n bakje laten vallen. En nu moeten ze er iets mee. Het was ook nog sabbat, zal ook niet, maar dat is niet echt het springende punt. Het genezen zelf zit ze dwars, dat iemand dat kan en doet; dat schudt hun wereld op. Nu klopt het ineens niet meer.

Z'n ouders worden erbij gehaald. Die zijn duidelijk doodsbang iets verkeerd te zeggen. Ja, zeggen ze, dit is onze zoon, en ja, hij was blind, maar verder weten wij er ook niks van. Vraag het hem zelf maar. De ex-blinde vertelt eerst uitvoerig en heel precies wat er gebeurd is. Hij bleek Jezus niet eens te kennen, hij is ook niet per se een aanhanger van Hem, die 'om zijn geloof' wordt genezen, maar hij houdt wel vol: ik *was* blind, ik *kan nu* zien, en die man die Jezus blijkt te heten heeft daar iets mee te maken (vs. 20-21). Hij moet dat herhalen en herhalen, steeds korter wordt zijn verhaal en hij wordt steeds assertiever tot 'ie tegen de Farizeeën zegt: Willen jullie soms ook volgelingen van Jezus worden?! (vs. 27)

En dan breken de tegenstanders het gesprek af, met woorden die alles onthullen: 'Jij, die geheel in zonde geboren bent, jij wilt ons de les lezen?' (vs. 34) Daar zie je dat zij nog in het oude schema zitten: jij bent in zonde geboren. Ze trappen hem terug in de hoek waar hij voor hun idee altijd al zat:

¹ Je *kunt* ook zo lezen, daar zaten we even mee maandagavond, dat de jongen dus blind geboren is *voor Jezus, om hem de show te kunnen laten stelen*. Oudere vertalingen wekken wel die suggestie. Maar er staat simpel: 'Laat Gods werk nu in hem zichtbaar worden' – dat is in elk geval een mogelijke vertaling van het Grieks, ontdekte ik na maandag.

een stakker die het aan zichzelf te wijten had. Of aan z'n ouders, één pot nat, dat soort... Een wereld van verschil met *ons soort mensen*, gelovige, wetsgetrouwe, gezonde mensen. Een schrijnende tweedeling.

Maar hun woorden raken de blinde al niet echt meer. Hij is aan een nieuw leven begonnen, en de laatste scène van het verhaal spreekt voor zich: dat Jezus zich aan hem bekendmaakt, en daarbij terloops verklaart dat deze voormalige blinde beter ziet, *het* beter ziet, dan alle anderen, die dachten te kunnen zien.

Stiekem is daarbij het woord 'blind' natuurlijk verschoven, en overdrachtelijk geworden. Zo zeggen wij dat dan. Zo gebruiken we 'zien' vaak, we hebben het over nieuw inzicht, kijken met andere ogen en nog een serie van uitdrukkingen.

Het nieuwe inzicht van de blinde komt niet omdat hij met zijn nieuwe ogen iets kan zien wat anderen niet kunnen zien: *iedereen* kan in die tijd Jezus met eigen ogen zien. Zijn nieuwe inzicht komt voort uit wie hij was en wat er met hem gebeurd is. Hij ziet vooral zo goed *omdat hij eerst blind geweest is!* Hij weet wat dat is, hij beseft wat er met hem gebeurd is, en als het wonder jou overkomt, dan hoef je niet meer te twifelen, dan weet je het.

En wij? Wij die vast en zeker niet door Jezus letterlijk van blindheid genezen zijn? Wij hebben misschien wél onze eigen ervaring van tijden dat je verblind was, gefascineerd door iets of iemand, dat er iets was in je leven dat je afhield van het *goede* leven. Zulke persoonlijke ervaringen zijn er, en als u er eentje hebt, koester 'm, laat 'm u door niemand afpakken, laat niemand er kleinerend of geringschattend over doen. Ik ben theologisch groot geworden met bijna een wantrouwen tegen ervaring, gevoel, laat staan religieus gevoel; maar zonder iets van ervaring wordt geloof een kale zaak van alleen maar denken.

Maar als je dat nou niet hebt, zo'n ervaring die ergens in de buurt komt van die blinde? Ook dan heeft dit verhaal je iets te zeggen. We vieren straks het avondmaal, en hoe kijken je daar dan tegenaan? Met een bepaald soort blik zie je een stelletje mensen, grotendeels op leeftijd, die wat onhandig een kring vormen, die een stukje brood en een slokje wijn of druivensap nemen, en zich verbeelden dat dat iets verandert in de wereld.

Maar wie durft te kijken met nieuwe ogen, die ziet iets anders. Die ziet een gemeenschap, die tegen allerlei stromen in vasthoudt dat het verschil maakt wat je gelooft en doet. Dat er iemand is om te volgen, iemand die je nieuw zicht kan geven, die je los wil maken van alles wat je bezwaart uit je verleden, en je een blikrichting wilt geven naar de toekomst, *zijn* toekomst. Dat gaat de wereld niet meteen veranderen, maar voor wie het wil geloven is het *wel* een wereld van verschil. Laten we het volhouden met die hoop en verwachting op Jezus en zijn Rijk dat komt, en elkaar daarin versterken.

Amen.